

Potęgowanie

Jolanta Studniarek

WIEK: 14 lat; Liczebność grupy: 26 uczniów.

ZADANIE DLA UCZNIÓW: Odpowiedz na pytanie, „Co to jest potęgowanie?”

Wybrałam to określenie, ponieważ klasa druga zaczyna się wprowadzeniem twierdzeń o potęgach tzn. mnożeniu i dzieleniu potęg o tych samych podstawach, potęgowaniu potęgi, mnożeniu i dzieleniu potęg o tych samych wykładnikach, obliczaniu potęg o wykładniku całkowitym. Mając na uwadze informacje o typach lekcji, głównie o lekcji konstruktywistycznej, pomyślałam, że dobrze będzie połączyć te dwie rzeczy i wybrać określenie, którego znajomość pozwoli mi wprowadzić nowy materiał i będzie dla mnie użyteczna. A moja praca będzie miała sens, a nie będzie pracą „na zaliczenie”.

Podstawa programowa (nowa) zawiera treści o potęgach w punkcie 2 Treści nauczania. W osiągnięciach ucznia w *Podstawie programowej...* jest:

„1. Nabycie sprawności w wykonywaniu obliczeń na liczbach wymiernych, potęgach i pierwiastkach. Szacowanie wyniku obliczeń”.

Zatem, jak widać, umiejętność potęgowania jest ujęta w *Podstawie programowej...*

Umiejętność potęgowania uczniów wykorzystuje później w:

- obliczaniu pierwiastków;
- obliczaniu wartości liczbowej wyrażeń algebraicznych;
- obliczeniach boków trójkąta przy korzystaniu z twierdzenia Pitagorasa;
- obliczeniach z zastosowaniem wzorów skróconego mnożenia.

Ponadto na lekcjach fizyki i chemii stosuje umiejętność potęgowania i własności potęg, w zamianie jednostek oraz w zapisie bardzo dużych i bardzo małych liczb.

Odpowiedź modelowa

- Niech a będzie dowolną liczbą, n dowolną liczbą naturalną różną od 0, wtedy n -tą potęgą liczby a nazywamy iloczyn n czynników liczby a i zapisujemy a^n .

$$a^n = \underbrace{a \cdot a \cdot a \cdot \dots \cdot a}_n$$

n czynników

Przyjmijmy, że $a^0 = 1$, gdy a jest różne od 0.

$$a^1 = a$$

Źródło: *Matematyka 2000, klasa II, WSiP.*

– Odpowiedzią dla mnie wystarczającą, byłoby napisanie przykładu, który by pokazywał, że uczeń potrafi potęgować np.

$$5^3 = 5 \cdot 5 \cdot 5 = 125;$$

$$3^3 = 3 \cdot 3 \cdot 3 = 27;$$

$$2^5 = 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 = 32.$$

(Nie uznaję bezmyślnego klepania regułek i definicji. Ważna dla mnie jest strona praktyczna, która w tym przypadku jest bardzo istotna, bo potęgowanie stanowi narzędzie do pracy na innych elementach.)

LP.	KATEGORIA	ODPOWIEDZI UCZNIÓW
1.	Uczeń kojarzy potęgowanie z powiększaniem liczby	<ul style="list-style-type: none"> – Jest to kilkakrotne powiększanie liczby. – Z kwestii matematycznej to po prostu powiększanie liczby. – To podwojenie ileś razy daną liczbę. np. $3^3 = 3 \cdot 3 \cdot 3 = 27$
	Uczeń kojarzy potęgowanie z mnożeniem liczby przez siebie	<ul style="list-style-type: none"> – Mnożenie liczby przez siebie. – Jest to mnożenie liczby przez siebie. – To mnożenie jednej określonej liczby wiele razy przez samą siebie. – Mnożenie, liczenie. – Potęgowanie jest to liczba pomnożona przez jakąś liczbę.
	Określenia modelowe – uczeń rozumie na czym polega potęgowanie i potrafi te działania wykonać	<ul style="list-style-type: none"> – Potęgowanie to działanie matematyczne polegające na pomnożeniu liczby przez samą siebie, np. $1^2 = 1 \cdot 1$, $2^3 = 2 \cdot 2 \cdot 2$. – Moim zdaniem potęgowanie jest to w pewnym sensie mnożenie tej samej liczby tyle razy, ile wyznacza dana liczba np. $5^3 = 5 \cdot 5 \cdot 5 = 125$; po prostu jest to mnożenie liczby przez siebie, jak już wspomniałem, tyle razy ile jest to napisane.

		<ul style="list-style-type: none"> – Jest to mnożenie liczby przez samą siebie tyle razy, do której podniesiona jest potęga. np. $2^2=2 \cdot 2=4$. – Potęgowanie jest to liczba pomnożona tyle razy, ile pokazuje liczba u góry np. $2^5=2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2$.
	Uczeń kojarzy potęgowanie z matematyką	<ul style="list-style-type: none"> – Potęgowanie kojarzy mi się z matematyką. – Potęgowanie kojarzy mi się z matematyką. Nie wiem, z czym jeszcze! – Jeśli chodzi o matematykę, to mi się wydaje, że jest to ogromny fragment matematyki. – Potęgowanie kojarzy mi się z potęgowaniem liczb, po prostu z matematyką, z mnożeniem i dzieleniem.
	Uczeń nie zna odpowiedzi	<ul style="list-style-type: none"> – Nie wiem. – Dokładnie nie pamiętam, ale na pewno się nauczę!
	Uczeń coś słyszał i pamięta, ale nie są to prawidłowe skojarzenia	<ul style="list-style-type: none"> – Ja myślę, że potęgowanie jest to liczba mnożona przez swoją liczbę, ileś razy, gdzie w górnym rogu napisana jest ta liczba, przez, którą będzie się ileś razy mnożyło. – Wydaje mi się, że potęgowanie to inaczej potęgowanie liczb całkowitych dziesiętnych. – Potęgowanie jest to potęga danej liczby, którą mnoży się tą samą liczbę. – Potęgowanie jest to potęga danej liczby, potęgujemy ją przez parę razy, ile jest ona napisana np. 10^{10} – liczbę 10 potęgujemy teraz 10 razy, ponieważ potęgą tego jest „dziesiątka”.
	Uczeń kojarzy potęgowanie z działaniami na liczbach	<ul style="list-style-type: none"> – Potęgowanie kojarzy mi się z dużymi liczbami, które łatwo się oblicza i skutecznie. – Kojarzy mi się z przeliczaniem cyfr i zmianie ich z potęg w inne potęgi np. z potęgi 1 do potęgi 3.
	Skojarzenia z życia codziennego – pozamatematyczne	<ul style="list-style-type: none"> – Potęgować można gniew, potęgować możemy także siłę, więc myślę, że potęgowanie to zwiększanie, narastanie danej rzeczy. – Moim zdaniem potęgowanie wiąże się z wielką siłą, jeśli chodzi o życie codzienne.

Zdecydowanie, potęgowanie kojarzyło się uczniom z działaniami matematycznymi i matematyką. Żaden uczeń nie skojarzył go z dodawaniem czy odejmowaniem. U połowy uczniów widać, że potęgowanie

jest im znane i kiedyś podnosili liczby do potęgi, chociaż nie zawsze pamiętają jak się to robiło.

W takiej sytuacji myślę, że:

- powinnam przypomnieć, jak obliczamy potęgę danej liczby,
- obliczyć potęgi liczb naturalnych, całkowitych, mieszanych i dziesiętnych.

Refleksja

Ucieszyła mnie sytuacja, że żaden uczeń nie napisał np. $2^3 = 2 \times 3$, co jest częstym (szczególnie po pewnym czasie, gdy nie potęguje się liczb) błędem popełnianym przez uczniów.